

adni a szegedi polgárságnak. Ha még vagy négyezer köbméter víz áll naponként rendelkezésre, akkor nem fogják szidni a hatóságot és akkor rendben lesz minden.

Paterno.

(Saját tudósítónktól.) Mikor a Paterno-pör tárgyalása megkezdődött, a külföldi lapjelentések rendkívül egyszerűnek és átlátszónak tüntették fel ezt a bűnügyet. Úgy találták, nincs benne semmi kétség, hogy Paterno a legelvetemedettebb és legecinikusabb „örömlégény”, aki valaha élt, — hogy áldozatát csak azért hálózta be, mert aki akarta zsarolni, — hogy az olasz királyné boldogtalan udvarhölgyét azért gyilkolta meg borzasztó kegyetlenséggel, mert dühítette, hogy több pénzt már nem tud kicsikarni belőle, — és hogy most csak komédiázik, amint komédiázott akkor is, amikor a gyilkosság után az öngyilkoskísérlet szimulálásával akart kibujni a szörnyű tettének megfelelő bűnhődése alól.

Ma már az, aki figyelemmel kísérte a tárgyalás részleteit — s ha csak messziről tehetette ezt: végig olvasta a külföldi lapokban közölt sok bő tudósítást — nem kételkedhetik abban, hogy ez az első impresszió téves volt. Abból a számtalan apróságból, amelyek adatokként kerültek a bíróság elé s abból a kevés tényből, amelyek a tárgyaláson bizonyosságokként bontakoztak ki, az a főbenyomás domborodik ki, hogy akármilyen nagy bünt követt is el Paterno s akármekkora züllöttség ágyazta is meg ezt a büntetést, Paterno nem elvetemedett ember, nem született és megrögzött gonosztevő, hanem mindenekelőtt rettenetesen szerencsétlen ember s nehéz megállapítani, hogy a büne nagyobb-e, vagy a szerencsétlensége?

Egészen kétségtelen, — az orvosprofesszorok esküsznek rá, — hogy az a két lövés, a melyet Paterno a gyilkosság után a maga fejére irányzott, csak nagy véletlenből került ki azt a helyet, ahol azonnal halált okozott volna; csak nagy véletlenből történt, hogy Paterno sebesüléséből felépülhetett; öngyilkos szándékának okvetetlenül őszintének kellett lennie; ki van zárva, hogy az öngyilkosságot csak komédiából rendezte volna. Ez már maga igen nagy valószínűséget ad annak, — s majdnem hasonlóképpen kétségtelené teszi, — hogy Paterno most, a tárgyaláson se komédiázott, amikor könyörgött, hogy hagyják meghalni s amikor újra megkísérelte az öngyilkosságot. De az is bizonyos, hogy nincs az a pszichológus a világon, aki Paternonak a tárgyaláson mondott szavaiban akármilyen csekélységet találhatna, amire rábizonyíthatná az életéért küzdő és szerepet játszó komédiás hamis hangját. Amit tőle hallani lehetett, az épen nem az elvetemedett emberre vallott; s van-e az életnek olyan kitűnő komédiása, aki az ilyen szituációban sohase vétene el a hangot?!

Azután: ha sok cseléd vonult fel a tárgyaláson, akik mind megmaradnak amellől a vallomás mellett, mely a legsúlyosabban terheli Paternot, viszont Paternonak sok volt tisztátára jelentkező önként, tanúságot tenni amellől, hogy Paternonak a multjában semmi sem volt, ami csak gyaníttatta volna is annak a lehetőségét, hogy szerencsétlen barátjuk valaha ilyen affér ilyen szereplője lesz, — hogy tehát inkább szörnyen szerencsétlennek kell lennie, mint menthetetlenül bűnösnek, — és hogy akármilyen cselekedett Paterno, ők, akik jól ismerték, esküsznek rá, hogy Paterno csak fékevesztett indulatból válthatott büntetetté, de semmiesetre se ölt gonosztságból; hitet mernek rá tenni, hogy amikor rávetemedett kedvesének a meggyilkolására, nem volt az eszénél, magánkiül volt, nem tudta, mit csinál. Lehetetlen bele nem vetni a latba, hogy ezek között az önként írásban tanuskodók között találkozott olyan

tisztátára is, aki azóta már meghalt a tripoliszi harcotéren.

A tárgyaláson temérdek, nagyon különböző „adat” iparkodott egymásra rácafolni. Tisztán nem lehet látni ebben az ügyben most sem: a tárgyalás a sok ellentmondás felkavarásával még nehezebbé tette a tényekként emlegetett, de egymást tényekként meg nem tűrő, összeférhetetlen, zavaros és megzavaró állításokból való kiigazodást. És a fődologra, arra nézve, hogy: ha Paterno nem a legalantasabb okokból ölte meg boldogtalan szeretőjét, akkor hát miért ölte meg, minő megérthető s valamennyire menthető felindulásból? micsoda izgalom hatása alatt? milyen elképzelhető lelki megzavartságában? — Paterno nem tud kielégítő, elfogadható magyarázatot adni. A szerencsétlen egyáltalán nem tud védekezni; nincs magánál, vagy legszigorubb vádlói szerint: azt játsza, mintha nem volna magánál. Csak meghalni akar, csak arra hivatkozik, hogy nem volt az eszénél, csak könyörög: ne faggassák, hagyják meghalni. De meg lehet érteni, ha nem tud nyugodtan védekezni, mentegőzni, enyhítő körülményeket keresgélni az emlékezetében; meg lehet érteni, ha most is olyan önkívületben van, mint a büntett idején és nyomban utána. Ha a büntudat és ügyének kilátástalansága nem is tennék érthetővé ezt az önkívületet, már az maga megérthetheti, hogy pusztán a tárgyalással is szörnyű bűnhődést kellett kiállania. A sors sok kényeztetése után a lehető legszörnyebb megaláztatásokban volt része s ezen a tárgyaláson is, mely újra feltépte a lelki sebeit, nem is vesszőfutásban, hanem a kipelengéztetésnek és a leköpetésnek egy rémes esetét kellett elviselnie. És meg kell adni, hogy a kétségbeeséstől el-elcsukló szavaiban, amelyeket inkább elzokogott, mint mondott, nem ejtett ki olyasmit, amire rá lehetne sütni, hogy: ez komédiás beszéde!... vagy: ezzel elárulta a cinizmusát!... nem mondott olyat, amit nem mondhatna az igazán kétségbeesett vádlott, aki büntudatának és teljes reménytelenségének a roppant levertségében nem tudja, nem bírja elmondani azt, ami mégis csak nagy mentsége, vagy legalább valamelyes mentsége volna. Azért most se látszik kizártnak, hogy a tárgyalásnak épen azt nem sikerült kiderítenie, ami az egész szörnyűségnek az igazi magyarázata s a Paterno-ügy azoknak a rejtelmes bűneseteknek a számát fogja szaporítani, amelyeknek a lelki rugói örökön ismeretlenek maradnak.

És ha ezt nem tartjuk lehetetlennek, valószínűséggel meg kell döbennünk a tárgyalás egy különös jelenségén. Azon tudniillik, hogy míg egyfelől a tanúk egy része egy cseppet se titkolt és nem a büntetlen érzett felháborodásból, hanem régi haragból fakadó ellenségeskedéssel vall és szinte ágál e nyomorult ellen, másrészt a tudomány nevében a tudakosság is segítségére siet ennek az ellenségeskedésnek. Sok tanu a legnagyobb hevességgel bizonygatja, hogy Paterno a leggyalázatosabb Alfonz módjára szemérmetlenül és kegyetlenül zsarolta kedvesét, míg más tanuvallomásokból úgy látszik, hogy Paterno, ha elég győnge és züllött volt is és pénzt fogadott el a grófnétól, már csak azért se lehetett annyira alávaló, mint amazok a tanuvallomások mondják, mert először is nem volt rászorulva ilyen becsutelt alfonzkodásra — semmi se utalta és kényszerítette erre — aztán meg, ha mégis így történt volna, akkor ki lehetne mutatni, hova tűnt el az így szerzett pénz, aminek semmi nyoma. Mások meg azzal agitáltak a nyomorult ellen, hogy Paterno okvetlenül született gonosztevő, mert két példa is van rá az életében, hogy az állatok életét az emberekkel való összevekedésig védelmezte (egyszer olyan valakivel veszett össze, aki egy hangyabolyt turt fel, máskor meg olyammal, aki egy kutya bántott)... már pedig a (tudomány) megállapította, hogy aki az állati életet annyira értékeli, hogy ennek védelmében emberi életet „képes veszélyeztetni”, annak a lelki

egyensúlya tökéletesen meg van bomolva, az terhelten jött a világra, tehát született gonosztevő. Igaz, csakugyan van olyan naiv tudakosság, amely külön skatulyát készít ennek a „külön betegség”-nek, de ha mindazok, akik egy hangyaboly vagy egy kutya védelmében „a veszekedésig ragadtatták magukat”, mindannyian a fegyházba vagy a tébolydába kerülnek, akkor fegyházzal és tébolydával volna tele a világ. És ugye ezek a „tudományos” vádlók, mint azok az ellenségeskedő tanúk, akik mindenáron rá akarják bizonyítani Paternora a legelvetemedettebb alfonzkodást, megegyeznek egyben: abban a vallomásban, hogy: Paterno a felfurvalkodottságával, a dölyfőségével „minden jóra való ember előtt” gyűlöletessé tette magát!

Kivégzés vár-e a szerencsétlen nyomorult-ra? ... vagy a fegyház (ha ugyan nem a tébolyda?) — még nem tudni, de ha kivégzik, soha se lehet majd eldönteni, vajjon azért végezték-e ki, mert megölte Trigona grófnét? ... vagy e miatt még nem kellett volna elpusztulnia (ha megszántja a közvélemény), de el kellett pusztulnia azért, mert snájdig tiszt korában nagyon pökhendi volt és nem köszönt vissza néhány „jóra való”, de nyilván boszúálló embernek?! Olyan kérdés, amely megborzongathatja az embert.

A rendőrség meg az akasztott ember.

— Egy történet a sok közül. —

(Saját tudósítónktól.) Csütörtökön délután, négy óra tájban telefonon jelentették a rendőrségnek, hogy Ujszegeden, a Marostó-sor 5. számú telken fölakasztotta magát egy ember. *Follráth* Gyula rendőrkapitány volt az ügyeletes tiszt, neki jelentették az esetet. Az ügyeletes kapitány konflisba vetette magát és kihajtatott Ujszegedre, az öngyilkosság színhelyére. A jelzett helyen *Follráth* kapitány csakugyan rátalált az akasztott emberre. Az öngyilkos egy fán függött, testét vékony kötél erősítette egy fához. Levágták a kötelet, az öngyilkost leemelték a földre. Öszhaju, fehérszakállas, megrokkant ember volt és az arca és a keze csupa kék volt, fájdalmasan kihűlő tapintású. A haláltusa még ott vergődött az ábrázatán, a csontos, szőrös arcra.

A helyszínén, ahol a szomorú látványosságra nagy csoportosulás támadt, megállapították az öngyilkos „kilétét”. *Csöti* Ferenc, hetvenöt éves munkást ismerték föl az öngyilkosban, künn lakik Ujszegeden, a gazdasági telep 47. számú házikójában. Az öreg ember már régebb ideje nem volt munkában, küzdelmesen tengette az életét.

Mintán mindezeket megállapították, a rendőrnagy visszakocsizott a városházára.

E sorok írója pontban félhét órakor fölment a rendőrségre, az ügyeletes tiszt szobájába. A rendőrnagy épen leemelte a telefonkagylót és a központot szólította. Hirtelenében nem jegyeztem föl a számot, amit kért. (Nem gondoltam, hogy szükség lehet még erre is.) Néhány pillanat múlva a rendőrnagy megkapta a kapcsolást és a következő telefonbeszélgetést hallottam:

— Halló! — Maga az *Mészáros*? — Menjen azonnal a Marostó-sor 5. számú telekre, érti? — ott egy ember fölakasztotta magát, érti? De azonnal menjen és orvost is vigyen magával, meg kell állapítani a halált, érti? — különben nem mehetnek ki érte a mentők! Azonnal intézkedjen.

Szóról-szóra így történt. A beszélgetést be-